

DIANA SOBIERAJ

„IDEA KOŃCA ŚWIATA
W DOKTRYNACH I PRAKTYKACH TZW. SEKT
I NOWYCH RUCHÓW RELIGIJNYCH”

III Toruńskie Sympozjum Poświęcone Sektom
i Nowym Ruchom Religijnym
Toruń, Wydział Teologiczny UMK, 7 grudnia 2011 roku

Dnia 7 grudnia 2011 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyło się III Sympozjum Poświęcone Sektom i Nowym Ruchom Religijnym. Sympozjum zostało zorganizowane przez następujące podmioty: Wydział Teologiczny UMK w Toruniu, Katedrę Prawa Karnego i Polityki Kryminalnej Wydziału Prawa i Administracji UMK w Toruniu, Pracownię Dokumentacji i Badań Alternatywnych Ruchów Religijnych i Parareligijnych UMK w Toruniu, Rzecznika Praw Ofiar przy Marszałku Województwa Kujawsko-Pomorskiego oraz Toruńskie Centrum Informacji o Sektach i Ruchach Religijnych.

Obrady miały na celu przybliżenie eschatologii tzw. sekt i nowych ruchów religijnych. Koncepcję zbawienia rozpatrywano w kategoriach zagrożenia jako jednego ze źródeł potencjalnej lub faktycznej destrukcyjności sekt i NRR wobec norm społecznych zarówno w odniesieniu do jednostek, jak i instytucji, w tym państwa. Tłem rozważań nad tytułowym zagadnieniem konferencji była idea końca świata, występująca w religii chrześcijańskiej oraz w jej tradycyjnych nurtach wyznaniowych.

Sympozjum krótkim przemówieniem otworzył ks. prof. Jan Perszon, kierownik Zakładu Teologii Fundamentalnej i Religiologii UMK, pierwszej zaś sesji, pt. „Eschatologia biblijna – interpretacje i oblicza możliwych zagrożeń”, przewodniczył dr Piotr Chrzczonowicz. Pierwszym prelegentem był ks. prof. Janusz Bujak (USz), który wygłosił referat pt. *Wybrane aspekty chrześcijańskiej eschatologii*. Przedstawił w nim główne kierunki omawianego zagadnienia: wątek obietnicy, zwiastuny chwalebnego przyjścia Pana, wątki apokaliptyczne u trzech synoptyków (Mateusza, Łukasza, Marka), ślepe uliczki w badaniach nad chrześcijańską eschatologią (chiliasm, próby wyznaczenia konkretnej daty). Temat podsumował, odwołując się do

współczesnego kierunku w eschatologii, wedle którego koniec to nie spektakularne zniszczenie, a dopełnienie, spełnienie obietnicy Jezusa. Następnie swój referat pt. *Apokalipsa i co dalej? O sposobach interpretacji biblijnych opisów końca świata* przedstawił prof. Robert T. Ptaszek (KUL), odwołując się przede wszystkim do pism źródłowych Świadków Jehowy oraz Adwentystów Dnia Siódmego. Podkreślił, że niewątpliwą zaletą alternatywnych ruchów religijnych jest ich konkretność. Człowiek oczekuje jasno sprecyzowanych faktów i dat, stąd wielu proroków przepowiada daty końca świata. Dodatkowo Prelegent podkreślał, że chrześcijańska wizja nieba w naukach Kościoła jest niewystarczająco rozwinięta. Stąd wynika problem dużej części chrześcijan z pełnym zrozumieniem i zdefiniowaniem pojęcia „niebo”. Uwaga ta podczas dyskusji była kilkakrotnie podnoszona i komentowana. Pierwszą część zakończył referat Damiana Dorockiego, studenta Wydziału Teologicznego UMK, pt. *Eschatologia w nauczaniu adwentystów a poglądy katolickie*. Został w nim przywołany kontekst historyczny powstania ruchu z interesującą hipotezą, wedle której na treść doktryny Adwentystów Dnia Siódmego miała mieć wpływ Rewolucja Francuska (1789-1799) oraz wątki judaistyczne, zwłaszcza starotestamentalne.

Drugą sesję, pt. „Apokaliptyka w nauczaniu wybranych mniejszości religijnych i sekt”, której przewodniczył prof. Robert T. Ptaszek (KUL), rozpoczął referat *Milenaryzm Świadków Jehowy. Krytyczna analiza idei końca świata głoszonych przez Towarzystwo Strażnica w świetle literatury przedmiotu* dra Mariusza Gajewskiego SJ (JCWwNS). Prelegent przedstawił analizę koncepcji paruzji i millennium w naukach Świadków Jehowy. Pokazał, jak ekskluzywnym ruchem są Świadkowie oraz jak niewiele duchowości jest w ich wizjach raju, ponieważ jest koncepcją czysto antropologiczną, nie ma w nim Boga, gdyż radość zapewniają dobra materialne. Eschatologię innego ruchu odwołującego się do Biblii przedstawiła mgr Diana Sobieraj (KUL) w referacie *Kwantowy wieloświat, samsara, a może coś jeszcze... czyli eschatologiczne propozycje Kościoła mormonów*. Prelegentka przedstawiła szczegółowo koncepcję zbawienia w doktrynie Kościoła mormonów, dowodząc, jak daleka jest to wizja od koncepcji chrześcijańskiej. Dodatkowo dokonała próby zestawienia nauki mormonów z myślą buddyjską i koncepcją multiświatów kwantowych. Praktyczną stronę nauki Kościoła Jezusa Świętych w Dniach Ostatnich przedstawił ks. mgr lic. Grzegorz Daroszewski w referacie *Oczekiwanie na koniec świata w doktrynie mormonów*. Podkreślał, że życie mormonów jest podporządkowane idei wiecznego postępu, oraz zwracał uwagę na specyficzne praktyki mormonów, takie jak małżeństwo na wieczność, chrzest za zmarłych, poligamia. *Paruzja oczami neognozy (na podstawie analizy tekstów Białego Bractwa)*, zaprezentowana przez prof. Viarę Maldjievę (UMK), pozwoliła zmienić punkt widzenia w podejściu do badanych ruchów. Ze stanowiska językoznawcy Viara Maldjieva wstępnie scharakteryzowała Białe Bractwo, następnie pokazała, jak poprzez dwuaspektowe badania języka można dokonać interpretacji i analizy tekstów Bractwa odwołujących się do Biblii. Powołując się na źródła tekstowe Białego Bractwa, przedstawiała

możliwe kierunki interpretacji. Ostatnim wystąpieniem w tej części był referat dr Katarzyny Tempczyk *Idea końca świata w mariawityzmie felicianowskim (Kościele Katolickim Mariawitów)*. Kościół mariawitów, w przeciwieństwie do innych ruchów, stroni od kontaktu ze światem zewnętrznym, ponieważ upatruje w nim źródło zła. Wszelkie prześladowania są dla wspólnoty mariawitów dowodem, że muszą przejść dokładnie tę samą drogę, co Jezus – podobnie jak On – zmartwychwstać. Podobnie jak Adwentyści Dnia Siódmego czy Świadkowie Jehowy i mormoni, mariawici również wierzą, że żyją w czasach ostatnich, jednak nie czekają na ponowne przybycie Jezusa. Paruzja jest zbędna, ponieważ Jezus już jest obecny w Eucharystii. Natomiast świat jest wieczny i nie zostanie zniszczony, koniec będzie dotyczył tylko świata moralnego.

Podczas ostatniej sesji, zatytułowanej „Przesłania apokaliptyczne a nowoczesne technologie i panujące mody kulturowe”, został wygłoszony tylko jeden referat: *Od Matrixa do Skynetu – różne oblicza techno-apokalipsy w transhumanizmie*, który przedstawił referat lic. Marcin Garbowski (KUL). Prelegent rozpoczął od stwierdzenia, że nadnaturalne zdolności opisane w świętych księgach, za pewien czas będą dostępne dla każdego człowieka dzięki technice. Mianem techno-apokalipsy określił zjawisko, kiedy to warunki na ziemi przeobrażą się w skali apokalipsy biblijnej. Nastąpi więc apokalipsa kosmiczna (zderzenie z kometą, najazd obcej cywilizacji, wygaśnięcie słońca) lub techno-apokalipsa (globalna recesja, wojna nuklearna). Transhumanizm stawia nas przed faktem: *homo sapiens* wyginie, ale na drodze ewolucji, przeobrażając się w postczłowieka.

Zamysłem sympozjum było zaprezentowanie doktryn i działalności sekt i nowych ruchów religijnych w kontekście idei apokaliptycznych. Kontekstem tych prezentacji były takie dziedziny jak religioznawstwo, filozofia, teologia, prawo czy językoznawstwo. Zagadnienia zostały zaprezentowane w ujęciu teoretycznym, przez osoby reprezentujące środowiska naukowe, oraz w ujęciu praktycznym, przez referentów ze środowisk społecznych, którzy na co dzień pomagają osobom pokrzywdzonym w wyniku kontaktu z sektami. Takie zestawienie pozwoliło na twórczą wymianę wyników badań i doświadczeń.

Było to już III Toruńskie Sympozjum Poświęcone Sektom i Nowym Ruchom Religijnym, co pozwala stwierdzić, że zainteresowanie tym tematem nie słabnie i nadal istnieje żywa potrzeba prowadzenia takich badań w nowych dziedzinach kultury. Wart podkreślenia jest fakt, że owe badania coraz częściej przybierają formę interdyscyplinarnych. Pozwala to, co oczywiste, na szersze ujęcie zagadnienia, ale również wprowadza bardzo zróżnicowaną panoramę obszarów wymagających eksploracji. Wynika z tego potrzeba dalszej pracy, której wyniki mają służyć nie tylko nauce, ale przede wszystkim społeczeństwu. III Sympozjum, tak jak i poprzednie, pokazało, że badania nad sektami i nowymi ruchami religijnymi nie dotyczą jedynie teologii czy

socjologii. Zdaje się, że cała kultura jest przesiąknięta tym zjawiskiem. Świadczy o tym różnorodność środowisk, które prezentują referenci: filozofia, teologia, religioznawstwo, kulturoznawstwo, językoznawstwo, prawo, kryminalistyka, filmoznawstwo, politologia, psychologia, socjologia i inne. Niewątpliwie interesujące jest pojawienie się na tej arenie badań, których przedmiotem są media, nowe technologie, szeroko pojęty postęp techniczny czy popkultura i możliwości, jakie stwarzają dla treści propagandowych sekt i nowych ruchów religijnych.